

رشد

در ترازوی معلمان

سید کمال شهابلو

کارشناس ارشد تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش
دکتر مهندس ایزدی
استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

انتقال کل محتوای آموزش به مخاطبان را دارد (فردانش، ۱۳۸۲).

رسانه‌های آموزشی از مناظر و دیدگاه‌های متفاوت تقسیم‌بندی شده‌اند: رسانه‌های خوانداری، رسانه‌های دیداری، رسانه‌های شنیداری، رسانه‌های دیداری-شنیداری، و رسانه‌های چندحسی. در این میان، کتاب‌ها، روزنامه‌ها و مجلات، اسناد و مواد تکثیرشده که از رسانه‌های دیداری محسوب می‌شوند، بیشترین فراوانی استفاده را بین مخاطبان دارند. در کشور ما، از متداول‌ترین این رسانه‌های خوانداری، مجلات کمک‌آموزشی هستند که مخاطبان اصلی آن‌ها معلمان و دانش‌آموزان‌اند. این مجلات به‌خاطر داشتن محتوای آموزشی غنی، تنوع در قالب‌های ارائه محتوا و به‌روز بودن، همواره مورد اقبال مخاطبان خود قرار گرفته‌اند. یکی از اهداف اساسی این مجلات (از جمله مجله رشد معلم)، از همان ابتدای نشر، گسترش سواد خواندن و توسعه فرهنگ مطالعه بین معلمان و دانش‌آموزان بوده است (شریفان، ۱۳۸۷).

علاقه به مطالعه

واقعیت این است که گرچه وزارت آموزش و پرورش در تدوین کتاب‌ها و نشریات تخصصی، با هدف آگاهی معلمان از یافته‌های جدید پژوهشی و علمی و افزایش سطح دانش و به‌روز کردن اطلاعات آنان در زمینه شغلی خود، سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی انجام داده است و معلمان به‌عنوان یکی از اقشار مؤثر در آموزش و یادگیری، خودنیازمند آموختن و به‌تبع آن خواندن و مطالعه هستند، اما متأسفانه تحقیقات نشان می‌دهند که حدود ۴۷ درصد از معلمان به

مقدمه

جهان امروز با سرعت غیرقابل وصفی در تغییر و تحول است. این تغییرات در بسیاری از ابعاد زندگی انسان اثر گذاشته و معادلات او را تحت‌الشعاع خود قرار داده‌اند. پیشرفت‌هایی که در حوزه‌های علوم و فنون پدید آمده‌اند، زمینه‌ساز ایجاد دانش جدید در عرصه‌های گوناگون شده‌اند و نیازهای متفاوت و نوینی را برای زندگی کنونی بشر به‌وجود آورده‌اند. رویارویی با این نیازها و فراهم ساختن شرایط لازم برای رفع آن‌ها، مستلزم تسلط بر دانش نوین است. در این رهگذر، مسیر آموزش نیز تغییرات بسیاری را تجربه کرده است یا می‌کند. بشر اکنون در دورانی قرار دارد که رسانه‌های آموزشی نقش بسیار مهم و مؤثری در تحقق اهداف آموزشی ایفا می‌کنند. بهره‌گیری از رسانه‌ها و وسایل آموزشی باعث سهولت، سرعت و دقت در امر آموزش و یادگیری می‌شود. رسانه‌ها و ابزارهای آموزشی امکاناتی هستند که اگر در فرایند یاددهی-یادگیری به‌نحو شایسته از آن‌ها استفاده شود، در مفهوم‌سازی و ساخت دانش، کمک فراوانی به مخاطب می‌کنند. رسانه‌های آموزشی را می‌توان برای ایجاد اطلاعات یا درک جدید از یک موضوع، یادگیری مهارت‌های جدید، تغییر در باور و نگرش مخاطبان، یا تغییر در شیوه زندگی آنان به‌کار برد. به‌عبارت دیگر، رسانه آموزشی قابلیت

مطالعه علاقه‌مند نیستند (شریفان، ۱۳۸۷).

این در حالی است که براساس بند ۱۳ از فصل ششم «راهبردهای کلان سند تحول بنیادین آموزش و پرورش»، مبنی بر توسعه مستمر شایستگی‌ها و توانمندی‌های اعتقادی، تربیتی، علمی و حرفه‌ای معلمان، این گروه به‌عنوان یکی از اقبال مؤثر در آموزش و یادگیری، خودنیازمند آموختن و به‌تبع آن خواندن و مطالعه هستند. توسعه فرهنگ مطالعه توسط رسانه‌های مانند مجلات رشد، که مجله رشد معلم نیز یکی از آنهاست و برای معلمان و با هدف به‌روزر کردن اطلاعات و دانش آنان منتشر می‌شود، موضوعی است که باید به‌طور مستمر ارزیابی و بررسی شود. زیرا با تعیین میزان تأثیر مثبت یا منفی این مجلات بر گسترش فرهنگ مطالعه می‌توان تصمیمات لازم را برای تدوین محتوای مناسب آن‌ها اتخاذ کرد. چرا که یکی از اهداف مهم مجله رشد معلم و اصولاً گروه مجلات رشد، توسعه و گسترش فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی معلمان و دانش‌آموزان است.

یافته‌های تحقیق

نتایج تحقیق «بررسی میزان تأثیر مجله رشد معلم در توسعه فرهنگ مطالعه بین معلمان دوره متوسطه آموزش و پرورش شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۲-۱۳۹۱» نشان می‌دهد که در زمینه «میزان زمان صرف‌شده برای مطالعه این مجله توسط معلمان»، ۸۳/۸ درصد از معلمان اعتقاد دارند از زمانی که مجله رشد معلم را برای نخستین بار دریافت کرده‌اند تاکنون، رفته‌رفته میزان مطالعه آن‌ها بیشتر شده است. ۱۲/۶ درصد معتقدند که تغییری نکرده و ۳/۶ درصد هم اذعان کرده‌اند که کمتر شده است. به‌عبارت دیگر، برای اکثریت قریب به اتفاق معلمان، مطالب مجله به تدریج مقبولیت یافته است.

در خصوص تأثیر مجله رشد معلم بر میزان تفکر و تدبیر معلمان درباره مطالب آن، ۵۶/۲ درصد از معلمان معتقدند مطالب مجله رشد معلم تا حدودی بر میزان تفکر و تدبیر آن‌ها تأثیر داشته است. ۳۶/۸ درصد از آنان نیز عنوان داشته‌اند که این تأثیر کم و خیلی کم بوده است. در مقابل ۷ درصد هم بر این باور بوده‌اند که مطالب مجله سبب می‌شوند، به‌میزان زیاد و خیلی زیاد درباره آن‌ها تفکر و تدبیر کنند.

بعد دیگری که در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفت، «میزان به‌کارگیری مطالب مطالعه‌شده از مجله در جهت رشد و توسعه فردی و حرفه‌ای توسط معلمان» بود. طبق نتایج به‌دست آمده ۶۱/۳ درصد از معلمان اظهار داشتند که از مطالب مجله رشد

معلم تا حدودی در جهت رشد و توسعه فردی و حرفه‌ای خود بهره می‌گیرند. ۳۱/۷ درصد آنان نیز عنوان داشته‌اند که تأثیر مطالب مطالعه‌شده بر رشد و توسعه فردی و حرفه‌ای آنان کم و خیلی کم بوده است. در مقابل ۷ درصد عنوان داشته‌اند که تأثیر مطالب رشد معلم در این زمینه زیاد و خیلی زیاد بوده است.

درخصوص تأثیر این مجله بر میزان مباحثه و تبادل نظر در مورد مطالب مطالعه‌شده با همکاران، ۵۵/۶ درصد از معلمان اظهار داشتند، مطالب مجله رشد معلم تا حدودی سبب مباحثه و تبادل نظر با همکاران در مورد آن مطالب می‌شود. ۳۸/۷ درصد از آنان نیز عنوان داشته‌اند که مطالب مجله تأثیر کم و خیلی کمی بر میزان تبادل نظر و مباحثه با همکاران درخصوص این مطالب دارند. در مقابل ۵/۷ درصد گفته‌اند که تأثیر مطالب مجله در این زمینه زیاد و خیلی زیاد بوده است.

پیشنهادها

۱. از آنجا که با توجه به نظر معلمان، محتوای مجلات رشد تا حدودی پاسخگوی هدف «توجه به گسترش سواد خواندن و توسعه فرهنگ مطالعه بین معلمان» بوده است، لذا باید برای ایجاد رغبت و عادت مطالعه در معلمان، مطالب جدی، علمی، فنی و شغلی تهیه شود.

۲. با توجه به اینکه آگاهی معلم از فنون و مهارت‌های آموزشی از ضرورت‌های حرفه معلمی است و معلم باید از وجود و تحولات وسایل آموزشی، امکانات و تجهیزات محیط کار اطلاع یابد، محتوای این مجلات باید در این جهت تقویت شود.

۳. شرایط محیطی (زمان و مکان) مناسب به‌منظور مطالعه در محیط مدرسه برای معلمان فراهم شود.

۴. از آنجا که رسانه مناسب رسانه‌ای است که با هدف‌های آموزشی، محتوا و فعالیت‌های آموزشی

انتخاب شده برای آن انطباق و سازگاری دارد و با توجه به نظرات معلمان در تحقیق حاضر، مجله رشد معلم باید درصدد تقویت ابعاد ژورنالیستی خود برآید.

۵. مسئولان مربوطه باید در تولید پیام با محتوای آموزشی، ویژگی‌های هنری و فنی را مورد توجه قرار دهند و این مجلات را به‌گونه‌ای طراحی کنند که فرایند ارتباط را از حالت یکطرفه خارج و به جریانی دوسویه (تعاملی) تبدیل کند.

۶. مجله رشد معلم برای حرکت به سمت تحقیق کامل اهداف خود باید در نوع مطالب و محتوا، حجم مطالب، جلب مشارکت معلمان در تولید محتوا، شکل، فرم و گرافیک، و نیز توزیع به‌موقع، اصلاحات لازم را انجام دهد.

* منابع

۱. شریفان، احمد (۱۳۸۷). نظرخواهی از معلمان دوره ابتدایی استان فارس در مورد مجله رشد آموزش ابتدایی (گزارش پژوهشی). دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی. تهران.
۲. فردانش، هاشم (۱۳۸۲). مبانی نظری تکنولوژی آموزشی. انتشارات سمت. تهران.